

KURJER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 9 Maja V. S. ROKU 1806.

ROSSYA.

S. PETERSBURG VS. 1 Maia. Otrzymali rangę Półkowników Podpółkownicy; Bombelles, Manteufel, Wiken, Argamakow, Grinental, Rubanow, Szkapski, Zwarikin, Stackelberg, Ogarew, Łochow, X. Chowański, Manachtin, Turczaninow, Meibaum, Sutow, X. Urakow, Gool, Essen, Bohdanow, Czerkasow, Hwozdiew, Tarasow, Rakowski, Harpe, Popow, Kasagowski, Kardomiczy, Popow, Gosiewski, X. Mészczerski, Fomin, Zielenin, Marczenko, Reren, Debu, Hordiejew, Zbiłewski, Treskin, Sokołowski, Salkow, Kornilow, Popow, Apostoliew, Arseniew, Złotnicki, Oldokop, Stampfert, Kazulew, Karataiew, Pestel, Lagotino, Połtoracki, Percow, Arseniew, Pillar, Ładyżeński, Merlini, Kulikowski, Iwanow, Mészczerinow, Asiejew, Leble, Boboiedow, Frołow, Adamowicz, Aszeberg, Brezgun.

Zostali Półkownikami; Poreczanin, Żyłow, Hubin, Miedosytow, Ichnatiew, Patkul, Włastow, Gerike, Alisow, Nikitin, Tichanowski, Ustiańcow, Medinow, Sabir, Taube, Samoilow, Bakurński, Czernoprudow, Safronow, Etchin, Rudniew, Ermołajew, Trofimow, Szamszew, Antcen, Gurich, Masłow, Łaszkarew, Rilejew, Łuhow, Mészczerski, Aderkas, Broks, Welenty, Peterihow, Lewiz, Hendenreich, Wilman, Weiss, Bachkałowski, Szele, Anochin, Obuchow, Markow, Gotowcow, Ranest, Konstantinow, Hamilton, Ernst, Cholapin, Denisow, Strażew, Makroniki, Demianow, Michajłow, Piatihorski, Władyczyn, Żeleziński, Popow, Wedeniapin, Wtorow, Ešman, Pulew, Filipsen, Zabielin, Muchin, Peczerski, Kurnatowski, Kożyk, Deraurk, Urakow, Les, Płacow, Malejew, Prazew, Czernożipunnikow, Żywkowicz, Demarni, Lisaniewicz, Pohatiew, Belisarew, Snaksarew, Dremialin, Koszubowicz, Kotlarewski, Pantemius, Pierszyn, Budkiewicz.

Szef Ingermanlandzkiego pólku dragonii GM. X. Odojewski uwalnia się od służby z mundurem. Inspektor iedwabnych plantacyi w Gruzińskim kraju Stewen w nadgrode pracy pożyteczney wyższy stopień otrzymał; iako też Wileńskiej izby skarbowey Konsyliarz Rżyszewski, Nauczyciel języka Greckiego w Gimnazyum Petersburgskiem Psom umieszczony w klassie 9.

TURCYA.

BELGRAD 26 kwietnia. Prawdziwa była wiadomość o bitwie stoczony nad brzegiem Drawy, i wygrany nad Turkami przez Czernego; szczegóły są następujące. Załoga w Sabacz tak dawno zamknięta, głodem i niedostatkami amunicyi zciśniona, umyśliła ratować się przez podejście. Przeto umawia się skrycie z dywizjami Ottomanскими, które za Drawą były, ażeby w dniu i godzinie naznaczoney przeprawiwszy się przez rzekę, na odsiecz miastu przychodzili, prowadząc żywności wiele, i cokolwiek do przedłużenia obrony służyć mogło; sama zaś odwracając uwagę Serwianów, odezwę uczyniła do Czernego tylekroć daremnie ponawianą, ażeby nakoniec dał się przebłagać, i ludowi zamkniętemu dozwolił wyciągnąć bezpiecznie. Naczelnik Chrześcijański chcąc podobno mieć sposobność użycia całej potęgi dziś rozproszony, przeciw zbliżającym się armiom Tureckim, zaproszony do ugody, stawił się na miejscu wyznaczonym; lecz dla ostrożności nie dowierzając nieprzyjacielowi, zciąga z okolic żołnierza swojego, umacnia niektóre stanowiska, 4 zaś kolumny wysłał nad Drawę, ażeby uważały pilnie obróty Ottomanów, ieśliby w tej stronie co przedsięwzięć chcieli.

Stało się iak dobrze przewidział roztropany człowiek. Umowa jego z obleżonemi w Sabacz zaczynać się miała

d. 18. Dla niespodzianych trudności i przeszkod na wstępie do podobnego działu zwyczajnych, Czerny rzecz odłożył do d. 19. O czem wojsko Tureckie za Drawą nie ostrzeżone, według umowy z obleżonemi, korzystając z ciemności, w nocy z d. 17 na 18 przeprawiło, iakośmy donieśli, straż przednią na brzeg przeciwny. Inne dywizye zostały w odległości, nie rozumiejąc, żeby pierwsza posiłku ich potrzebować mogła. 3 t. Turków spotkali naprzód kolumnę Czernego, która w tył idąc umyślnie, prowadziła nieprzyjaciela na takie miejsca, gdzie dla błot i lasu iedny żołnierz mógł dokazywać niewiele.

Skutek tej bitwy już wiadomy; żaden Turczyn z placu nie uszedł, zwłaszcza gdy pierwszey kolumnie Chrześcian walczących, z inne z odsieczą przybyły, posłyszawszy zdaleka strzelanie; nieprzyjaciel zewsząd opasany uciekać nie mógł, przebaczenia nie otrzymał. Po tym zwycięstwie uwiadomieni Serwianie od niektórych iednów, iż nowe dywizye Tureckie Drawę przechodzić miały, pośpieszają do rzeki, i widzą przeprawiających się nagle Muzułmanów; ale ci domyślając się klęski swoim zadanej po krótkiej utarczce, ustąpili za rzekę. Tym sposobem nie tylko Sabacz obleżony stracił nadzieję utrzymania posiłku, ale też pogorszył się los obrońców jego. Czerny ściśle opasuje, i nie chcąc być raz drugi oszukany, podobno z trudnością da się namówić do odnowienia raz przerwaney postępkami nierzetelnym negocyacyi.

O stanie Belgradu nic nowego przydać nie możemy; opasany jest, nie obleżony; Serwianie lądem nie wpuszczają żywności; wszystko więc Dunajem i Sawą zprowadzamy z Węgierskich krajów, opłacać drogo. Lecz przynajmniej głodu niema. Janczarowie i Kersylianie zachowują się spokojnie, karmiąc się nadzieją blizkiego oswobodzenia przez armie Selima 5, których iednak rychło widzieć nie mogą. Chrześcian ubogich nawet, mało jest w mieście; wszyscy którzy majątek i życie unieść mogli, uszli za granicę. Kusanzy Aly z Baszą na pozor żyje w przyjaźni; przyście Jussufa równie podobno temu naczelnikowi pożądane jest i straszne. Spodziewają się Turcy po mężwie i przezorności doświadczony pomienionego Jussufa, iż ieszcze w r. teraż. zakończy wojnę domową, i spokojność przywróci prowincyom zachodnim. Wiele tu mówią o zabiegach tego wodza, ażeby Ottomanского żołnierza sposobem Europejskim wyćwiczył. Z drugiey strony Serwianów naczelnik nie z mniejszą zapewne pilnością gotuje się do przyjęcia nieprzyjaciela. Montenegrinów coraz więcej liczymy w obozach Chrześcijańskich. O klęskach zadanych Passwanowi Oglou, i poymaniu jego przez Serwianów upadły pogłoski.

BRITANNIA W.

LONDYN 29 kwietnia. W izbie niższej ieden z Rezydentów odnowił projekt zniesienia handlu Murzynskiego, z równem iak dawniej niepowodzeniem. Oświadczył Rose, że dziś Anglicy posyłają corocznie do Afrykańskich brzegów na zakupienie ludzi czarnych więcej z mill. FS. Gdyby to im zabronione było, upadłyby rękodzieła krajowe bez odbytu tak znacznego; handel zaś przeszedłby nypewnie do rąk Amerykanów.

Donieśliśmy o piśmie Królewskiem, króro Fox i Grenville czytali w izbach Parlamentowych; osnowę kładniemy. Król jest zniewolonym odwołać posła swojego z Berlina, i użyć wetowego prawa przeciw Pruskim żeglarzom. Z żalem widzi, że przez to urość muszą nieszczęścia i klęski bolesne narodowi Europejskiemu, których niepodległość i dobro tak ściśle jest połączone z pomysłami

nością Brytanii W. Inaczej zaś czynić nie mógł, widząc kroki nieprzyjazne dla siebie Fryderyka 3. Trwała jeszcze przyjaźń między dwoma mocarstwami, gdy wojska Pruskie Elektorat Hannowerski opanowały, chociaż z naszej strony nie było powodu do tej gwałtowności. Król jednak nazywiewy dotknięty, nie szukał w pierwiastkach pomocy w przywiązaniu Anglików tylekroć doznanem. Przekładał dworowi Berlińskiemu pokrzywdzenie swoje z umiarkowaniem, poznać dając, iż same Prussy powstając na nasz interes, wiele na tym utracą. Gdy zaś zamiast pożądanej odpowiedzi i oddania sprawiedliwości, odebrał Jerzy 3 doniesienie, że Fryderyk 3 zamknął Angielskim okrętom rzeki i porty, własne i jakimkolwiek sposobem pod władzą jego będące; nie mógł już obojętnym okiem poglądać, bez ubliżenia co sobie winien i poddanym, ani znosić cierpliwie gwałt dokonany bez przyczyny. Król nie wątpi bynajmniej, że izby Parlamentowe nie odmówią iemu najszybszej pomocy, ażeby mógł utrzymać i zachować w całości handel i żeglugę Angielską. Czekając zaś będzie spokojnym umysłem szczęśliwej chwili, gdy odmieniona polityka ze strony dworu Berlińskiego, uprzątnie zawady trudniące przywrócenie pożądanej spokojności i przyjacielskich związków z tym Monarchą, z którym nic go dotąd nie różniło, prócz terażniejszego zdarzenia.

Parowie i Reprezentanci izby niższej podane od wyżej wspomnianych Ministrów pismo do Króla pochwalili w wyrazach nast. Wierni poddani składamy nayspokorniejsze dzięki za udzielone nam wiadomości o stanie dzisiejszym interesów naszych z Berlińskim dworem. Dzielemy z Monarchą naszym żal głęboki, że klęski dotykające podziśdzień lądowe narody wzrost biorą; i przekonani jesteśmy, że WKMOść nie mogła inaczej postąpić w zdarzeniu tak trudnym, gdy przeciwko niemu środków użyto iawnie nieprzyjaznych. Uwielbiamy wspaniałomyślność Króla naszego, który widząc zajęte dziedziczne prowincje domu swojego w Niemczech, pomocy Anglików szukać nie chciał. Powinnością jest naszą oświadczyć, że postępek dworu Berlińskiego interes całego Królestwa obraża; nie mogą Brytannowie okiem obojętnym poglądać na zkrzywdzenie ukochanego Monarchy. Zakazane przyjmowanie statków i towarów Angielskich w portach Pruskich, dowodem jest iawnym nieprzyjaźni. Nie mogła tego znieść NP. Jakiekolwiek w mądrości wysokiej środki obierzesz do utrzymania wolnego handlu i żeglugi naszej, zawsze znajdziesz najszybszą pomoc i wsparcie od Parlamentu i narodu twego; aż nakoniec przeciwna strona czyniąc powrót pożądany do pokoju i przyjaźni z nami, inaczej czynić zacznie; czego tym bardziej spodziewać się godzi, że nic nie różniło dotąd z narodów, prócz kłótni wynikłej z zajęcia Hannoweru.

Skłaniając izbę niższą do podania tego pisma Królowi, Fox mówił w izbie niższej, że ci błędzą, którzy mniemają, iż Angielski interes z Hannowerskim związku mieć nie może. Zamknięcie północnych portów okrętom i towarom Angielskim, dla samych Prusaków będzie szkodliwe, którzy odtąd nie będą mogli nic zyskiwać na zamianie produktów własnych z nami, tracąc dochód celny. Nieprzyjaźń dworu Berlińskiego nie mały uszczerbek nam przyniesie; nierozsądna rzecz byłaby temu zaprzeczać. Lecz są takie okoliczności, w których zyski mniejsze, nawet niezawodne i pewne, dla większych widoków poświęcać trzeba. Tu idzie Anglikom o honor korony i narodu; mogą więc i powinni do czasu zapomnieć o zyskach z handlu spodziewanych, któreby łatwo zachowali, gdyby mogli na chwilę nie pamiętać, czego po nich wymaga honor i sława. Dziś używając środków dzielnych, mogą przyłożyć się do zachowania równowagi i sprawiedliwości. Król wyraźnie przez Ministrów swoich oświadcza, iż nigdy nie zezwoli na zamianę poddanych Hannowerskich; od których sam i jego przodkowie odbierali dowodów tak wiele przywiązania i wierności. Mogą wyniknąć takie przypadki, w których trzeba czynić wyjątek od tego prawidła; lecz onego odstąpić wcześniej zbyt nie przystoi, dopóki nie pokażą się próżnemi wszelkie inne środki. Żądało wielu w obu izbach, ażeby pismo do tronu zaniósł całe izby; lecz stanęło na tym, iż podane zostało Królowi przez radę tajną.

D. 29 kwietnia. Dziś jest pogłoska, że Lord Cat-

chart nie do Bałtyckiego, a niteż płynie do morza śródziemnego; lecz przeznaczony Wielkorządcą osad wschodnio Indyjskich, zaprowadzi do Azji 12 t. wybranego żołnierza, ażeby Francuzom i XX. kraiovym odjął chęć wzniecania nowych rozruchów. Już G. Moore z brygadą swoją wchodzący do tej dywizji, siadł na okręta; inne półki zciągają do Portsmouth i Plymouth, gdzie Admiralicja wiele statków przewozowych zgołowała. Harvey z 7 okrętami lin. od floty Brest zamykającej oderwany, Lorda Catchart na miejsce odprowadzi. Warren i Strachan spodziewani wkrótce w portach naszych, dość długo krążyli blisko Madery i wysp Canaryskich, szukając z eskadr Francuzkich, z których jedna, jak dziś pewnie wiadomo, znajduje się w Indyi zachodniej, druga płynie do przygórka dobrej nadziei. Słychać że ostatnia część ludu swego na wyspę S. Helene wysadziła.

Podawszy Parlamentowi Minister Windham swój projekt względem uzbrojenia nowym sposobem ochotników kraiovych, wygotował drugi, względem urządzenia armii lądowej. Tę jednak pokazać nie śmiał izbie niższej, wprzód nizeli będzie roztrząsieny od ludzi wojskowych. Tym końcem uproszono 14 Officyerów, ażeby swoje uwagi nad dziełem dla narodu ważnym podali: 7 pochwaliło projekt rządowy, 6 odrzuciło zupełnie i obojętny został. Tak przynajmniej odpowiedzieli Ministrowie Opozycji, gdy silnie nalegała, ażeby tajemne układy Parlamentowi kiedykolwiek objawione były. Lecz nie tylko w projekcie wojska regularnego spodziewane są poprawy; odmieni się jeszcze wiele w milicyi i ochotnikach; sama flotta od czasu dawnego urządzona doskonale, na jednym stopniu zostaje.

Wyrachować trudno, iak wiele traci handel Angielski na zamknięciu portów północnych. Spodziewać się niepodobno prawie, żebyśmy nawiększym przemysłem do Pruss, a przez nie do krajów dalszych, część przynajmniej wprowadzić mogli produktów i towarów naszych, iak dotąd czyniono z niemałym zyskiem. Wielka dziś jest kupców i rzemieślników szkoda, którey skutki w czasie późniejszym bardziej uczuć się dadzą. Ale gdyby największą była, wszyscy Anglicy tego są przekonania, że Król inaczej postąpić nie mógł, iak wetowem prawem zabierać każąc okręta Pruskie, i niszczyć handel tego Mocarstwa. Opozycja dzieło Ministrów iednomyślnie pochwaliła. Liczba ogólna zatrzymanych statków w portach, i na morzu poymany, niewiadoma; zmniejsza się teraz zdobycz, gdy żeglarze o niebezpieczeństwie ostrzeżeni ukazywać się nie śmieją. Dotąd iednak żaden okręt zkonfiskowany nie jest, a niteż dane korsarzom pozwolenie, iak podczas wojen otwartych być zwykło.

Widok rozpoczynającej się sprawy Melvilla był okazany. Wzruszył litość patrzących syn nie odstępujący oycy w nieszczęściu. Prezydujący Lord Eldon ogłosić kazał, ażeby teraz, gdy proces otwarty, każdy stawał i dowodził zarzutów swoich. Postanowiono, ażeby w pismach publicznych nie godziło się nic mówić o sprawie, dopóki nie będzie skończona. Obwiniony wchodząc do izby uchylił kolano; lecz w krótko na wezwanie Kancelrza Erskine usiadł. Zatem Reprezentant Whitbread czytał akt oskarżenia podany od izby niższej. Kanclerz czynił różne zapytania; na wszystko Melville przytomnie odpowiedział.

Dessalines, iak donoszą z New Yorck, żąda usilnie, ażeby Amerykańskie Stany przyznały iemu tytuł Cesarza Haity. Ogłoszony wyrok Kongressu, że odtąd poddanym RP. handel z Murzynami jest zabroniony, sprawił powszechne nieukontentowanie w Boston, Baltimore, innych portach. Kupcy mieli ładowne i do żeglugi przygotowane statki w znacznej liczbie, spodziewając się za produkta swoje odebrać w zamianę cukier, kawę, bawełnę, których nie tyle wprawdzie iak przed r. 1790, iednak bardzo wiele przedają Murzyni w S. Domingo za tanią cenę, zwłaszcza tym którzy im dostarczać zwykli broń i amunicją wojenną. Od Admirala Duckworth rząd nie odebrał wiadomości, gdzie się znajduje; szuka nowej eskadry Francuzkiej na brzegach Cuby, czyliż powraca do Europy; rozumieją niektórzy, że pod przygórkiem Mose nie okręta wojenne, lecz kupieckie widzieć się dały d. 24 lutego; inaczej z miesięczny czasu przeciąg dostateczny był mógł do przesłania nam ważniejszych wiadomości z nowego świata.

Z raportów G. Baird widzimy, że Gubernator Janssens część większą osady miał w przygoroku dobrej nadziei złożoną z Austryaków. Poymani od Francuzów r. 1800 pod Marengo, przyieli służbę Batawską; po zasłętej kapitulacyi z ochotą wszyscy do Angielskiej przeszli, i zostaną na miejscu dla bronienia zdobytey osady. Rząd nasz potwierdzając umowę z nimi zawartą przez G. Baird, broń i mundury przesłać kazał. Niewiadomo, czyli w tém zdarzeniu nieszczęśliwy Janssens usprawiedliwienia postępów swoich szukać nie będzie. Jeżeli prawdziwą była powieść Kapitana Amerykańskiego, iż na eskadrze Francuzkiej nie widział żołnierzy lądowych; pewni być możemy, że Linois, Willaumetz, Hartsinck, Hieronim Buonaparte, gdyby nawet połączyli się wszyscy bez szkody, nie przystąpią do napastowania przygoroka, przestając na ocaleniu wyspy Francuzkiej i Batawii.

Pisma nasze opisują obszernie uroczystość odprawioną niedawno w Hrabstwie Northumberland. W tym kraju kwitnie od kilku wieków familia Percy, powszechnie szacowana i ulubiona. Ostatni dziedzic tego imienia Graf Percy gdy kończył rok życia swojego 21, do mieszkania iego Alnwick wszystkie całe prowincyi miasta, miasteczka, wsie, i gromady deputatów z powinszowaniem przysłały; zgromadzili się najsłynniejsi obywatele, i lud okoliczny w wielkiej liczbie. Częstował gości Graf dni kilka wspaniale; wypisywać jednak nie będziemy, iak wiele na tę biesiadę dał ochoczy gospodarz wołów, innego bydła, ptastwa; zwierzyny, chleba, piwa, wódki, innych trunków; co wszystko w naydrobniejszych szczegółach wyliczyły wspomniane pisma.

Paryzkie głośnie ganią Ministrom naszym, że sami dobrowolnie handel Angielski nachylają do upadku, rozkazując zabierać okręta Pruskie; i domyslać się kazały, że gdyby nasz pośpiech nie przeszkodził, los Hannoveru ieszcze mógł wątpliwym zostać. Odpowiadając na to Anglicy, dowodzą: że handel ich w Europie, zyskowny w prawdzie i wielki, nie jest iedyną ieszcze zasadą bogactwa i potęgi narodowej; zcieśniony na południu, kwitnie dotąd na północy. Coż mówić o odbyciu produktów naszych w Chinach, Persyi, Indyi wschodniej, Afryce, Ameryce? Zprzedane w Europie część ledwie składają przedanych po całym świecie. Nakoniec zawieszenie handlu Angielskiego w niektórych portach długo trwać nie może; tracą na tém inne narody; bo jeżeli dotąd kupowały u nas potrzebne im rękodzieła, nawzajem dawały w zamianę produkta własne, które inaczej w domu zostaćby musiały. Anglia zaś dostatków przemysłem nabytych i potęgi swojej, wiadomo światu, iak używała na utrzymanie równowagi i udzielnosci Mocarstw z nią zprzymierzonych, nie oddzielać bynajmniej, iak niedawno Jerzy 3 do Parlamentu mówił, dobra i losu swojego, od losu i pożytków Mocarstw Europy lądowej.

Kommunikacya z Dover do Calais nie przecięta; cel negocyacyi Foxa z Ministrem Talleyrand tajemnica niedocieczona publiczności. Lecz gdyby nawet o przywrócenie pokoju nie traktowali, iak podoba się niektórym, trudno nie widzieć że zbliżyły się umysły do pożądanego pojednania. Z iedney strony Francuzi pozwalają od lat 3 zatrzymanym Anglikom odwiedzać oyczyste progi; z drugiej Anglicy prócz równej łatwości okazanej nieprzyjacielskim ięncom, oddalają przyczyny narzekania; z tych główną była wolność pisarzy niektórych. Jedni i drudzy, iak słyhać, zgadzają się na zamianę ięnców, na czas późniejszy odkładają rozwiązanie: pytania, czyli Anglicy zatrzymani we Francyi przy ogłoszeniu wojny, Francuzi przed mieczem Murzyńskim uprowadzeni z S. Domingo, za prawych ięnców poczytani być mają?

Jzba niższa na wniesienie Reprezentanta Stephens, postanowiła dać 10 t. FS. w nagrodę temu, któryby wynalazł długość morską; mówić nie trzeba, że ta uchwała nie jest nowością. Król wiejeżdża z familią do Weymouth dla kąpieli morskich; zdrów jest zupełnie; wzrok iednostaynie dotąd ma słaby.

Po przeczytanej w Parlamentowych izbach odezwie Króla względem sporów zachodzących z dworem Berlińskim, nastąpiło czytanie pism nast. Pierwsze jest nota Barona Hardenberg podana posłowi Jacobi d. 26 stycznia. Odbieramy, powiada, z Munich wiadomość, o zro-

bionym z Francją układzie, ażeby Niemce północne, szczególnie Hannover, od klęsk wojennych zachowane, pokoju długiego zażywać mogły. Gdy zaś jest postanowiono, żeby Hannover zastąpiły woyska Pruskie, i Fryderyk 3 przyiód administracyą onego, dopóki nie nastąpi pokój między Anglią i Francją, musiał Król przedsięwziąć środki przyzwoite, i rozkazał Ministrowi swojemu G. Schulenburg wprowadzić do kraiu dywizyą iemu poruczoną. Pragnie Fryderyk 3, ażeby moc i gruntowność przyczyn, które iego nakłoniły, uznał dwór Londyński, i rozkazał posłowi swojemu Jacobi uczynić przyzwoite przełożenia.

Próżna rzecz byłaby dowodzić, iak w okolicznosciach dzisiejszych rzecz jest potrzebna koniecznie, ażeby Angielskie woyska w Niemczech północnych będące, siadły na okręta. Pod tym iedynie warunkiem obowiązała się Francya cofnąć dane obozom iey rozkazy na powrót do Hannoveru; pod tym warunkiem Król Pruski zaręczył całość woysk Jerzego 3. Rozumiem, że Lord Catchart iuż odebrał z Londynu rozkaz powracania do oyczyzny, i czeka tylko na przyście statków przewozowych. W czém ażeby najniemniejszy zwłóki nie było, proszę napisać do niego, i radzić ażeby pośpieszał, gdyż wprowadzenie do Hannoveru woysk Pruskich nie może być odwleczone.

D. 17 Marca Fox notę podał posłowi Jacobi. Król Brytaunii W. niemile przyiód wiadomość, iakim sposobem woyska Pruskie Hannover zaięły. Jeżeli Fryderyk 3 przeszkadza ię powrótowi Francuzów, kazał wojennym obyczaiem kraj osadzić, nie było iednak potrzeby zmieniania cywilney administracyi w Elektoracie nieszczęśliwym, aniteż stawienia w nim armii nad nieprzyjacielską liczniejszą, z uciskiem obywatelów. Król polega z ufnością na oświadczeniu Pruskiego Monarchy, że to zajęcie Hannoveru jest doczesne. Lecz oraz pragnie, ażeby to oświadczenie ponowione zostało uroczystym sposobem przed całą Europą. Honor dworu Berlińskiego, szacunek iaki mają dla siebie nawzajem Monarchowie krwi i przymierzem połączeni, koniecznie wyciąga iasniejszego tłumaczenia w rzeczy tak ważnej.

Równym sposobem Jerzy 3 żąda tłumaczenia, ażeby oddaloną była myśl wszelka, ięśli ią miał rzeczywiscie dwór Berliński, że będzie iaka umowa lub układ polityczny względem zamiany lub nadgrody skłaniaiacey Króla do przeniesienia Elektoratu w inne ręce, bez względu na wierność i przykładne do osoby iego przywiązanie poddaństwa Hannowerskiego. Król słyshi z boleścią, o negocyacyi dajacey Anspach Bawaryi, i ustąpieniu drugich dzierzaw Pruskich przez umowę zawartą z Francuzami. Nie chce Jerzy 3 wdawać się, i myśli swojej obiawiać względem środków, które Król Pruski wybierać może naydogodniejsze dobru Korony i narodu swego. Nad tém iednak zastanowić się trzeba, iż Jerzy 3 iako Król Brytaunii W, iako Elektor Hannowerski nie wchodzi do tey umowy, aniteż za iey skutki odpowiadać myśli. Więć ustąpienie własnych krajów przez Króla Pruskiego nieprzyjaciółom naszym, nigdy być nie może uważane za prawo, do przywłaszczenia dziedzictwa Króla Elektora. Spodziewa się przeto ten Monarcha, że Fryderyk 3 póydzie za szlachetnym natchnieniem serca swojego, i okaże światu, że chociażby okolicznosciami dzisiejszemi przywiedziony został do naywiększych ofiar z własnych dzierzaw; nie da iednak przykładowi szkodliwego nadgradzania sobie szkody poniesionej uszczerbkiem trzeciego, który zawsze myślił i czynił z Monarchą Pruskim i poddanami iego, po przyjacielsku i spokojnie.

Na tę notę odpowiedział ustnie poseł Pruski Jacobi. Do zaczęcia wojny lądowej Król Pruski nie miał innego zamiaru, prócz zachowania pokoju sobie i sąsiadom swoim. Wtenczas mógł podawać warunki, które zyskały pochwałę powszechną. Ta sama była myśl iego po zaczętey wojnie; lecz iuż wybor środków nie zawisł od niego. Francya Hannover miała za kraj podbity; iey woyska iuż tam powracać miały dla wolnego rozrządzenia, czemu Król Brytaunii W. przeszkodzić nie mógł. Zaięcie Hannoveru Pruskim żołnierzem, zamknięcie portów morza Niemieckiego i Lubeki statkom Angielskim, iak było w czasie przebywania Francuzów w tey stronie, były to warunki umowy, która Hannover ochroniła od powrotu woysk obcych, a Niemcom północnym

pokoy zachowała.

Tego zaś niepodobna było dokazać bez ofiar bolesnych Królowi Pruskiemu. Strata Hanowerskiego domu przypisaną być nie może środkiem od nas przedsięwziętym, lecz iedynie skutkiem nieuchronnym wojny, którą Fryderyk 3 chciał oddalić. Inaczej ta wojna mogła stać się szkodliwszą ieszcze. Traktat między Prusami i Francją zawarty strzeże od klęski Niemce północne; a jeżeli wszystkie Mocarstwa pochwalą usiłowania Króla, ten Monarcha odbierze słuszną ich odpłatę.

BATAWSKA RP.

AMSTERDAM 8 Maja. Adjutant GL. Janssens dał sprawę Pensyonarzowi, iakim sposobem przygórek dobrej nadziei został utracony. Niespodzianie ukazali się przed stolicą Cap Anglicy. Nie było u nas gotowości zupełnej do obrony; ledwie d. 4 stycznia Gubernator dał rozkaz na zaciąg lekkiej piechoty Hottentotów, pędzenie bydła od brzegów w głąb kraiu, niszczenie żywności, którey uprowadzić nie było podobno, gdy już lądował nieprzyjaciel. Równym sposobem zaszkoził pośpiech niewczesny w stoczony na polu bitwie, opuszczeniu twierdz i szanów, ustąpieniu do stanowisk mniej warownych. G. Baird po kapitulacyi, Hottentotów zaciągnął do służby Angielskiej, nad któremi dano komendę Majorowi Graham. Mielśmy Batawowie na załodze 2280 żołnierzy regularnych, 1870 milicyi. Janssens rządy swoje wślawił ufundowaniem Instytutu w Bawiansch Kloof, którego członki poświęcają się nauczaniu i oświeceniu Hottentotów.

Deputacya od stanów RP. i Pensyonarza wysłana, stanowszy w Paryżu miała konferencyi kilka z Ministrem Talleyrand. Adm. Verhuel gońca przysłał, od którego przyniesione depesze, roztrząsał Schimmelpeninck na walnej radzie. Wszystko ieszcze zasłona jest pokryte. Dziś słyhać, że nie Ludwik Buonaparte, lecz inna osoba rządzić będzie nami. Tymczasem Batawowie od niejakiego czasu z rządem dzisiejszym cokolwiek oswoieni, poglądają okiem niemiłym na zapowiedziane odmiany i nowości. W Harlem znalazło się wielu obywatelów, którzy podpisali prozbę, ażeby kraj zostawiono w stanie teraźniejszym, oświadczając się uroczyście przeciwko wprowadzeniu rządu Monarchicznego; wspominają, że kraj zprzymierzonym, nie poddanym był Rzymowi, że wolnością zawsze kwitnoł, iarzma Hiszpańskiego nie zcierpiał, sąsiadom i dalekim narodom był pożyteczny, utrzymując między wszystkimi zarówno handlowe związki; zprzymierzeńców ratował, iak zaświadczyć może Dania w r. 1658 od przemocy Karola Gustawa oswobodzona. Podobne pismo chodzi po rękę w Amsterdamie z tym wyjątkiem, iż obywatele proszą o wybranie nowego Pensyonarza, ponieważ słabość oczu nie dozwala dzisiejszemu rządy sorawować, byleby tylko granice władzy najwyższej dokładnie były określone.

Sławny dziś w całej Europie Doktor Gall przybył do miasta naszego, mając uczone odprawiać rozmowy z tutejszemi lekarzami, względem uwierdzenia nauki czaszkowej, którą sam wynalazł.

Dziś do Hagi weszło wiele ekipażów i ludzi z Bruxelles przysłanych, o których iest powszechne rozumienie, iż należą do Ludwika Buonaparte.

FRANCYA.

PARYZ 3 Maia. Uroczystość i biesiada w miesiącu terazn. tak dawno zapowiedziana, iest odłożona do czasu niezamierzonego; słyhać, iż nastąpić może za kilka miesięcy. Pisma nasze nie tają przed narodem, iż okoliczności nieprzejrzane i zatrudnienia nieulatwione, zatrzymując wojsko całe na prawym brzegu Renu, nie dozwoliły rządowi, co zamysłał wykonać.

Adm. Villeneuve umarł śmiercią gwałtowną. Uwolniony na słowo z Anglii, wysiadłszy na ląd w Morlaix, pośpieszał do Paryża, niosąc rządowi usprawiedliwienie swoje, i dokładną wiadomość o bitwie przegranej. Gdy w Rennes stanął, odbiera rozkaz iechania do Brestu, gdzie na sądzenie jego zwołaną być miała wojskowa rada.

Zamknął się natychmiast w izbie gościnnej; z kąd gdy nie wychodził przez czas długi, wchodzi domownicy, i znaydują nie żywego Admirała. Trzymał ieszcze noż w ręce, którym 5 ran sobie w piersiach zadał. Ostatnia śmiertelną była, ponieważ upadłszy na łóżko, oparł się całym ciężarem na żelazie. Przed samobójstwem list napisał do żony. Kilko godzinami przed śmiercią, odebrał pismo od Ministra morskiego Decrés, przyjacielskim sposobem donoszące, iż sądzony będzie według zwyczaju, nie zaś żeby rząd z postępów jego był nieukontentowany; rozstrząsane być miało naybardziej pytanie, dla czego przeciw radzie Adm. Gravina wyszedł na morze. Nieszczęśliwy przypadek zasmucił przyjaciół, których Villeneuve miał wielu. Wszyscy Kapitanowie floty jego w życiu będący, którzy okręta swoje utracili, przed sądem stanąć mają, gdy wynidą z niewoli Angielskiej.

Podobnym sposobem Batawowie sądzić u siebie kazali teraz G. Berranger, który poddał nieprzyjacielowi osadę Surinam bez żadnej obrony prawie; później zaś Gubernatora Janssens, który Przygórek dobrej nadziei broził nie długo, iak się po nim nie spodziewano. W listach z Hagi przysłanych czytamy, że w całym kraiu wielu iest obywatelów, którzy przy następującej rządu czyli też rządcy odmianie, pragneliby widzieć zwróconego sobie X. Orange; lecz chęci oświadczyć głośno nie śmieją. Ociec jego zmarł niedawno w mieście Brunswick, gdy już blizkim był skonania, pytał się przytomnych, któraby godzina była; odebrawszy zaś odpowiedź, że iest trzecia; ta będzie, rzekł, już ostatnią życia moiego; iakoż zaczął wnet modlitwę i usnął wiecznie.

Z departamentu wojennego wyszedł przepis, iakie odtąd mundury być mają wojsk Francuzkich; wszystkie mniej lub więcej zostaną odmienione, naybardziej w piechocie, która w r. ter. nowe brać zacznie.

Z Neapolu odebraliśmy wiadomość, w iakim stanie rzecz była do d. 20 Marca. X. Hesse Philipsthal o poddaniu Gaety nie myśli. Wojska nasze od lądu przystępując do oblężenia twierdzy porządnego, zaczęły szanice sypać; obozem kommanderuje G. Gardanne. Józef Buonaparte opuścił stolicę, i wszystkie Prowincye zwiedzać zaczyna; kraj podzielono na 12 części; w kazdey wyznaczony kommandant, pilnuie spokojności i porządku. Massena został w Neapolu czekając przybycia Marszałka Jourdan przyszłego Gubernatora, który niedawno przez Florencyę iechał. Tymczasem wyznaczone przy kazdey wojska dywizyi kommissye, sądzą poymanych złodzieiów i zbóyców. Żołnierze Francuzcy często przez nich napastowanili zabici bywają; doznając nieprzetamanych trudności w imaniu kryjących się między górami Appenninu. Lecz przynajmniej szkodliwi ludzie przebiegać już nie śmieją bezkarnie prowincyi, i przykrzyć się mieszkańcom spokojnym.

Graf Damas nie liczył w Calabryi żołnierza Neapolitańskiego z początku nad 18 t. Garstka tak szczupła zasłonić kraiu nie mogła na zawsze; utrzymywał się iednak wódz przezorny; bardzo wiele z nim bitew krwawych stoczono z powodzeniem rozmaitem. Nakoniec ustępując przemocy, gdy mu nie zostawało nad 2 t. ludu, z G. Rosenheim zbliżyć się zaczął do Reggio, ażeby nie dał się opasać. W tym porcie znalazłszy 50 statków przewozowych, wypłynął do Sycylii d. 20 Marca; 2 dniami wprzód Następca tronu Królewicz Januariusz przybył do Messyny. Zawad obozowych Neapolitańczykowie nie mieli czasu uprowadzić, dla następującego zbliżka G. Regnier, który wraz po ich odejściu wkroczył do Reggio.

Interes z Szwajcarami o zabrane towary w Neufchatel przez G. Oudinot, iest do zrozumienia trudny. Mówią statecznie kupcy miasta Basel, że tam znaydowały się albo rękodzieła Szwajcarskie, alboteż Angielskie takie tylko, których wprowadzenie do Francyi i sprzedaż prawem zakazane nie były. Przeciwnym sposobem utrzymują nasi, że pomienieni kupcy przeczuwając nastąpić mające zamknięcie północnych portów, a zatem wielką trudność w dostaniu towarów Angielskich, zakupili wszystko gdzie mogli; dla łatwiejszego zaś przedania Włochom i Francuzom, zpowadzili rzeczy zakazanych za sumę 5 mill. złotych. ryń. do Neufchatel. Cokolwiek nastąpi, to dziś pewna, że po miastach Szwajcarskich wielu kupców już zbankrutowało; kilku znaczniejszych w Basel rząd kraioy aresztował, podobno za odezwą przez nas uczynioną.